

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์ เรื่อง ศึกษาบทบาทผู้นำของพระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวงษ์) โดยผู้วิจัย แบ่งวัตถุประสงค์ในการศึกษา ออกเป็น ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำในคัมภีร์พระพุทธศาสนา (๒) เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำของพระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวงษ์) (๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทผู้นำในการกิจ ๖ ด้าน ของพระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวงษ์) ที่มีต่อการพัฒนาสังคมและองค์กรสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการศึกษา มีดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ บทบาทผู้นำในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

ทฤษฎีที่บ่งบอกถึงความเป็นผู้นำ แบ่งออกเป็น ๔ ยุค จากอดีตจนถึงปัจจุบัน และเรียกทฤษฎีต่าง ๆ เหล่านี้ คือ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะ ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำ ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำตามสถานการณ์ และทฤษฎีผู้นำเชิงปฏิรูป โดยในทฤษฎีทั้งหมดนี้ ทฤษฎีท้ายสุด มีลักษณะที่โดดเด่นที่สุด เพราะเป็นการบูรณาการทฤษฎีต่าง ๆ เข้าด้วยกันเช่น ทำให้ผู้นำมีลักษณะที่ส่งเสริมองค์กรได้มากกว่า และทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในหลากหลายมิติ แต่สรุปว่า ไม่มีทฤษฎีใดที่ไม่มีความดีอยู่ เพราะเป็นการบริหารงานบุคคลต่อองค์กรและบุคคล จึงมีทั้งจุดเด่นและจุดด้อยนั่นเอง ดังนั้น ผู้นำองค์กรที่ดี จะต้องรู้จักกำหนดทิศทางที่ควรจะเป็นขององค์กร การจัดระบบการทำงานขององค์กรให้ชัดเจน และการมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการทำงานให้ครบถ้วนตามลำดับ

ส่วนหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำที่ดีขององค์กรนั้น ประกอบด้วย หลักอริยปทัศ ๓ (รู้ระบอบการบริหารงานที่เหมาะสมแก่องค์กรและชุมชน) พรหมวิหาร ๔ (รู้จักใช้พระเดชและพระคุณ) สังคหวัตถุ ๔ (รู้จักหลักการผูกมิตรไมตรีต่อคนอื่นได้ดี) พละ ๕ (รู้จักบริหารตนเองอย่างชาญฉลาดและมีความมั่นคงทางสติปัญญาและอารมณ์) และหลักธรรมที่มาสสนับสนุนความเป็นผู้นำอีกหลายหมวด คือ สาราณียธรรม ๖ (รู้หลักการบริหารตนและบริหารงานไปพร้อมๆ กัน) ทิศา ๖ (รู้หลักบทบาทและหน้าที่ทางสังคม) อปริหานิยธรรม ๗ (รู้หลักบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพโดยอิงผลประโยชน์องค์กรเป็นสำคัญ) สัมปยุตธรรม ๗ (รู้หลักบริหารตนและองค์กรอย่างรู้เท่าทันและเป็นการป้องกันความเสียหายอันจะเกิดขึ้นแก่องค์กรในอนาคต)

นอกจากนั้น ผู้นำพึงระมัดระวังข้อบกพร่องอันเกิดจากการบริหารตนเอง ได้แก่ พึงเว้นจากหลักธรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาวะผู้นำ คือ อกุศลมูล ๓ (แนวคิดในใจที่ต่อต้านความดี

ทุกอย่าง) อดตาธิปไตย (การใช้เผด็จการในการบริหารจัดการองค์กร) และอคติ ๔ (การวางตนไม่เหมาะสมแก่ภาวะผู้นำที่ดีเพราะจิตใจมีอคติอย่างใดอย่างหนึ่ง)

๕.๑.๒ บทบาทผู้นำของพระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวงษ์)

บทบาทผู้นำของพระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวงษ์) ได้ใช้หลักธรรมทั่วไปของภาวะผู้นำที่ดีกล่าวคือ รู้จักการใช้หลักอริยสัจ ๓ ในด้านการปกครอง รู้จักการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในด้านการปกครอง การใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์และการสาธารณูปการ การใช้หลักพละ ๕ ในด้านการศึกษาและการเผยแผ่พระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวงษ์) ได้ใช้หลักธรรมที่สนับสนุนภาวะผู้นำประกอบด้วย การใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในด้านการปกครอง (ส่งผลให้เกิดความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในการบริหารจัดการ), การใช้หลักทศ ๖ ในด้านการปกครอง การศึกษาและการเผยแผ่ (ส่งผลให้รู้จักความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ปฏิบัติตามคำสั่ง), การใช้หลักอปริหานิยธรรม ๗ ในด้านการปกครอง (ส่งผลให้การบริหารคนและงานมีความสะดวกราบรื่นและมีบรรยากาศที่ดียิ่งขึ้น ช่วยให้การบริหารมีประสิทธิภาพต่อองค์กรได้มากกว่า), การใช้หลักสัปปริสธรรม ๗ ในด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่และการสาธารณูปการ (เป็นการบูรณาการความสามารถ ศักยภาพและความฉลาดในการบริหารอย่างมีอาชีพเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร)

๕.๑.๓ ศึกษาวิเคราะห์บทบาทผู้นำในการกิจ ๖ ด้าน ของพระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวงษ์) ที่มีต่อการพัฒนาสังคมและองค์กรสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่

พระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวงษ์) เป็นผู้มียุทธศาสตร์ภาวะผู้นำในการกิจ ๖ ด้านต่อคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชนจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

(๑) ในด้านสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ พบว่า พระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวงษ์) เป็นผู้มียุทธศาสตร์ภาวะผู้นำด้านวัตถุ โดยท่านได้ช่วยเหลือสงเคราะห์แก่วัดต่าง ๆ ในเขตปกครอง ตลอดจนพระภิกษุ สามเณรและประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในด้านปัจจัย ๔ กล่าวคือ ท่านได้ช่วยเหลือด้านอาหาร เสื้อผ้า/จีวร ที่อยู่อาศัยเสนาสนะ และยารักษาโรคเท่าที่กำลังของพระสงฆ์รูปหนึ่งพึงปฏิบัติต่อพุทธบริษัทด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ บรรเทาความทุกข์ทางกาย เช่น ร้อน หนาว หิว แก่ผู้ไปขอความช่วยเหลือท่าน แต่ทั้งนี้ การช่วยเหลือด้วยอามิสหรือวัตถุต่าง ๆ ไม่อาจจะสงเคราะห์ได้ทั่วถึงไม่ เนื่องจาก วัดและประชาชนมีจำนวนมาก ฉะนั้น ท่านจึงสงเคราะห์เติมกำลังความสามารถและเป็นแบบอย่างในฐานะผู้นำที่ดีต่อบุคคลอื่น

(๒) ในการเผยแผ่ และในด้านการปกครอง พบว่า พระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวงษ์) เป็นผู้มียุทธศาสตร์ภาวะผู้นำด้านจิตใจ เพื่อปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรมสู่พุทธศาสนิกชนที่เข้าไปแสวงหาทางพ้นทุกข์โดยท่านได้จัดอบรม แสดงธรรม บรรยายธรรม แจกเอกสาร แจกแผ่นบันทึกเสียง

เทศน์ เป็นต้น ไปสู่วัดต่าง ๆ เพื่อนำไปแสดงแก่ประชาชนและให้ประชาชนเข้าถึงหลักพุทธธรรมคำสอนให้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น ก็ยังได้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา โดยการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ การนั่งสมาธิ เจริญจิตเมตตา เป็นต้น อันเป็นแนวทางให้พุทธศาสนิกชนมีกิจกรรมร่วมกัน และรู้จักคุณค่าในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข ปราศจากการเบียดเบียนหรือประทุษร้ายต่อคนอื่น รู้จักเข้าวัดฟังธรรม จำศีล กินทาน ผลิตาณีกุศลในใจ

(๓) ในด้านการศึกษาและในด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวงษ์) เป็นผู้มึบพบาพภาวะผู้นำด้านสังคม กล่าวคือ

(ก) ในฝ่ายคณะสงฆ์ ท่านได้ประชุมปรึกษาหารือกับคณะสงฆ์อยู่เนื่อง ๆ เช่น การลงอุโบสถสามัคคีร่วมกัน เป็นต้น

(ข) ในฝ่ายคฤหัสถ์ ท่านได้ให้คำปรึกษาในฐานะของพระสงฆ์ที่เป็นหมอรักษาโรคทางใจ และประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์กรสงฆ์กับบุคคลหรือระหว่างบุคคลด้วยกันเอง เป็นต้น ซึ่งผู้ใกล้ชิดในกรณีพิพาทเหล่านี้ จะต้องได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย การเจรจาจึงจะประสบผลสำเร็จ และท่านก็ทำให้ดีในหลายกรณีด้วยกัน จึงทำให้เรื่องราวหรืออิทธิกรณต่าง ๆ ในพื้นที่สงบลงด้วยดีและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะผู้วิจัย แบ่งออกเป็น ๒ แนวทาง ดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะสำหรับผู้นำไป

จากการศึกษาพบว่า ผู้นำองค์กรที่ดีและเป็นแบบอย่างต่อองค์กรและบุคคลอื่นควรถือแนวทางธรรมาธิปไตย คือ ให้เหตุผล ข้อเท็จจริง มาพิจารณาตัดสินเรื่องราวต่าง ๆ และจะต้องหลีกเลี่ยงการนำหลักอัตตาธิปไตยมาใช้บริหารงาน เพราะเป็นแนวทางที่เสี่ยงต่อการล้มเหลวขององค์กรและงาน นอกจากนี้ ยังต้องเว้นจากการใช้เสียงข้างมากโดยไม่ชอบธรรมหรือที่เรียกว่า โลกาธิปไตย ผู้นำที่ดี พึงศึกษาและสำเหนียกในหลักธรรมต่าง ๆ ให้ชำนาญ เช่น พรหมวิหารธรรม โดยเฉพาะข้อเมตตา และ อุเบกขา ว่าควรใช้ในเวลาใด ต่อบุคคลใด เพราะหากใช้เมตตาเพียงอย่างเดียว ก็ทำให้ผู้ที่ได้รับเมตตาเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน แต่หากพิจารณาผลงานที่เหมาะสมแก่คนด้วย ก็จะทำให้เมตตา มีลักษณะบูรณาการโดยอัตโนมัติ ส่วนผู้ที่ไม่ได้ใส่ใจในหน้าที่การงานอย่างเต็มศักยภาพ ก็ควรใช้อุเบกขา คือ การไม่เลื่อนขั้นหรือตำแหน่งที่สูงให้ เป็นต้น

ผู้นำที่ดี พึงศึกษาภาวะผู้นำทั้งในทางคติโลกและศีลธรรมแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในความ เป็นผู้นำที่ทันสมัยและรู้ทันโลกอยู่เสมอผู้นำที่ดี พึงรู้จักบุคคล กลุ่มคน บริษัท องค์กร เพื่อกำหนด สถานการณ์ต่าง ๆ ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ขององค์กรที่ตนบริหารจัดการ และหลีกเลี่ยงความเสี่ยงใน การใช้คนอันไม่เหมาะสมแก่งาน โดยจะเห็นได้จาก นิทานเรื่อง ชาวสวนใช้ลิงรดน้ำต้นไม้ เป็นต้น แทนที่ ต้นไม้จะเจริญ แต่กลับเหี่ยวเฉาตาย เพราะความโง่ของลิงและความไม่ฉลาดของผู้นำคือชาวสวน นั้นเอง แม้เรื่องเล็กน้อย ผู้นำพึงตระหนักเช่นเดียวกัน จะต้องตัดไฟแต่ต้นลม

ผู้นำที่ดี พึงเรียนรู้จรรยา ๖ ประการ ตามหลักพระพุทธศาสนาให้ชัดเจน แล้วเลือกใช้บุคคล แต่ละจริตให้เหมาะสม เช่น คนโทสจริต มักโกรธ ควรแก้ด้วยคำพูดไพเราะ ชมเมื่อเขาทำงานได้ดี คน โมหะจริต มักเชื่อคนง่าย ขาดเหตุผล ควรแก้ด้วยการสาธิตงานหรือมีผู้ช่วยทำงานและทำงานเป็นกลุ่ม (Team Works) เพื่อลดปัญหาความไม่เข้าใจในการทำงานผู้นำที่ดี พึงเรียนรู้ศาสตร์สมัยใหม่ให้รู้เท่า ทันเครื่องมือสื่อสารต่างๆ ในโลกปัจจุบัน เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ (Computer) การใช้จดหมาย อิเลคทรอนิกส์ (E-mail) ในการรับและส่งข้อมูลต่าง ๆ ไปยังผู้ได้บังคับบัญชาเพราะจะทำให้เวลาใน การสื่อสารรวดเร็วยิ่งขึ้น การใช้เว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต (Web site / Internet) ในการแสวงหาความรู้ ใหม่มาปรับปรุงองค์กร การใช้ภาพและเสียงทางไกลผ่านระบบออนไลน์หรือ Social Media ซึ่ง สามารถรับฟังและสนทนากันต่อหน้าทางไกลข้ามประเทศโดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรือ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ ผู้นำที่แสวงหาความรู้สมัยใหม่ ควรตระหนักและเข้าใจในการใช้งาน

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. ศึกษาหลักภาวะผู้นำที่ปรากฏในหลัก “ทศพิธราชธรรม” ซึ่งมีคุณค่าต่อการบริหารงาน ราชการแผ่นดินไทยในปัจจุบัน

๒. ศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำในองค์กรสังกัดกับองค์การบริหารส่วนตำบลระดับท้องถิ่น ในแง่ของการพัฒนาชุมชนด้านวัตถุและจิตใจ

๔. ศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม บาลีกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยศิลปากรราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหาวิทยาลัยรามคำแหง. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๘.

_____. คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.

กองแผนงาน กรมการศาสนา. คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ. กรุงเทพมหานคร :

กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔.

กมล รอดคล้าย. คู่มือการบริหารศูนย์ฯ ในวัด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา,

๒๕๓๗.

กวี วงศ์พุ่ม. ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เสริมวิชาชีพปัญญา, ๒๕๓๕.

กิติ ตัญญู. เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บัตเตอร์ฟลาย,

๒๕๓๒.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร : ชัคเชส มีเดีย, ๒๕๔๘.

จำนงค์ ทองประเสริฐ. ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์. กรุงเทพมหานคร :

อภิธรรมมูลนิธิมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๑๔.

เจมส์ เอ็ม. คิว และแบร์รี พอสเนอร์. ผู้นำเหนือผู้นำ. แปลโดย สมชาย สัมฤทธิ์ทรัพย์.

กรุงเทพมหานคร : เออาร์ บีซิเนสเพรส, ๒๕๔๒.

เฉลิมพล โสอินทร์. ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาและการปกครองคณะสงฆ์ไทย.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุตรไพศาล, ๒๕๔๖.

ข้าเลื่อง วุฒิจันทร์. การพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน. การแสวงหาเส้นทางพัฒนาชนบท
ของพระสงฆ์ไทย, ๒๕๒๖ (อัสสัณนา).

ทินพันธุ์ นาคะตะ. พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สหายบล็อกและการ
พิมพ์, ๒๕๔๓.

ธงชัย สันติวงษ์. “การบริหารวัดยุคใหม่ และหลักการจัดการ”. กรุงเทพมหานคร : เอกสาร
ประกอบสัมมนา สำนักส่งเสริมและบริการสังคมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๓๙.

นิตย สัมมาพันธ์. ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๖.

ประเวศ วะสี. บทบาทวัดและพระสงฆ์ในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : กรมศาสนา, ๒๕๒๕.

พระครูโสภณพิทยาภรณ์. การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระเทพเวที (ประกอบ ธรรมเสฏฐโธ). พระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายเถรสมาคม.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๐.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). พระพุทธศาสนาในเอเชีย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา

จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๑ .

_____. ทิศทางการศึกษาของคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๓๑.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) และระวี ภาวิไล. พุทธบริษัทกับพระธรรมวินัย.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญา, ๒๕๓๒.

พระเทพปริยัติสุธี(วรวิทย์ คงคปญโญ). คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และ
การพระศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.

_____. เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) .พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา

จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

_____. พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬา
ลกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

_____. พุทธวิธีในการสอน. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๗.

_____ . **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

_____ . **ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๖.

_____ . **เมืองไทยจะวิกฤติถ้าคนไทยมีศรัทธาวิปริต**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๗.

พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ). **คนไทยกับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา**.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ชวนพิมพ์, ๒๕๔๖.

พระภิกษุญาณวชิรญาณ. **รัฐศาสตร์เชิงพุทธ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้ากรู๊ป, ๒๕๔๙.

พระไพศาล วิสาโล. **พระพุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต**.

กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖.

พระมหาสมทรง สิรินฺตโร และคณะ. **บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต**.

กรุงเทพมหานคร : บริษัทเกล็ดไทย จำกัด, ๒๕๒๕.

พระมหาสุรศักดิ์ สุรสกโก. **การบริหารกิจการคณะสงฆ์วัดแคนอก อ.เมือง จ.นนทบุรี**.

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระมหาไพฑูรย์ วรรณบุตร. **ประวัติการบริหารคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยศรีประทุม, ๒๕๕๐.

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **สถาบันสงฆ์ในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

การ ศาสนา, ๒๕๒๗.

พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตฺโต) . **พุทธทัศน์ร่วมสมัย = Contemporary Buddhist**

Vision. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณ. **ประวัติการปกครองคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา

มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

เฟรด อี. ฟิตเลอร์, มาร์ติน เอ็ม เซเมอร์ส และ ลินดา มาฮาร์. **ค้นหาความเป็นผู้นำ**. แปลโดย

ชูชัย สมิตีไกร. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๓๑.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๖**.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๒.

ว.วชิรเมธี. **ภาวะผู้นำจากเนลสัน มันเดลา ถึง โอบามา แห่งทำเนียบขาว**. สถาบันวิมุตตยาลัย

พิมพ์ถวายเป็นมูทิตาสักการะแก่พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี เนื่องในโอกาสได้รับ

ถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาดไทย. กรุงเทพมหานคร :
สถาบันวิมุตตยาลัย, ๒๕๕๒.

วินิจ เกตุขำ. **มนุษย์สัมพันธ์สำหรับผู้บริหารยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียน
สโตร์, ๒๕๒๒.

วีรนาถ มานะกิจ. **การจัดองค์กรและการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, ๒๕๒๕.

สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และคณะ. **ผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๑.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร). **มงคลยอตชีวิต ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพมหานคร :
ธรรมสภา, ๒๕๒๘.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า. **การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วย
เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา,
๒๕๔๐.

สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือพระสังฆา
การและพระวินยาธิการ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒.

สำนักส่งเสริมศึกษาและบริการสังคม. **บทบาทของพระสงฆ์ : ผู้นำสังคมในการอนุรักษ์มรดก
ศิลปวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

สมยศ นาวิการ. **ทฤษฎีองค์กร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สามัคคีสาร, ๒๕๓๙.

สิปปนนท์ เกตุทัต. “วิสัยทัศน์กว้างไกลปฏิบัติได้ผลจริง”. ใน **ผู้นำ**. สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และ
สุทธิลักษณ์ สติตะสิริ บรรณาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๑.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. **ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิรัตน์ เอ็ด
ดูเคชั่น จำกัด, ๒๕๓๗.

สุวิทย์ มูลคำ. **กลยุทธ์ การสอนคิดเชิงบูรณาการ**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๗.

สุจิตรา พรหมนุชาธิป. **มนุษย์สัมพันธ์**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น , ๒๕๔๙

แสง อุดมศรี. **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๔๐.

สนิท ศรีสำแดง. **พระพุทธศาสนา : กระบวนทัศน์ใหม่**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาล
งกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

เสถียร ศกุนโต. **พระพุทธศาสนาในรัชสมัยสมเด็จพระนวมินทรมหาราช**. กรุงเทพมหานคร:
บันทึกสยาม, ๒๕๔๓.

อานันท์ ปันยารชุน. “ผู้นำ คือผู้ที่คนอื่นอยากเดินตาม”. ใน **ผู้นำ**. สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และ
 สุทธิลักษณ์สติตะสิริ บรรณาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร :
 สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๑.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

นันทวรรณ อีสรานวัฒน์ชัย. “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ : ศึกษาจากหลักพุทธ
 ธรรม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ประสาธ สุขเกษม. “บทบาทของพระภิกษุสงฆ์ในการขัดเกลาทางสังคมแก่เยาวชน : ศึกษา
 กรณีค่ายคุณธรรมวัดอู่มงค์ จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
 มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒.

พระครูปลัดอาทิตย์ อตฺถเวที (ชองดี). “การศึกษาแนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของ
 พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) : ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการในเขต
 ปกครองภาค ๒”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระปลัดสามารถ ธมฺมธโร (ชีวะพุกภัย) . “บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระอุบาลี
 คุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ)” . **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**.
 บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระมหาณรงค์ศักดิ์ โสภณสิริ (โสภา) . “ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรม
 ปริยัติเวที (สุเทพ ฝุสฺสธมฺโม)” . **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิต
 วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระมหาบุญเลิศ ธมฺมทสฺสี. “ศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชมหาวิทยาคม
 (คุณ ปริสุทฺธ)” . **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระมหาสุริยันต์ จันทนาโม (จันทะนาม). “ศึกษาบทบาทและผลงานในการเผยแผ่
 พระพุทธศาสนาของพระอาจารย์สมภพ โชติปญฺโญ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
 มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระมหาศรีบุญ บุญญารโ. “การศึกษาหลักการและวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
 พระสุธรรมยานเถระ (ครูบาอินทจักรรักษา)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
 มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระยุพธนา รมณียธมโม (แก้วกัณฑ์). “การศึกษาเชิงวิเคราะห์การจัดองค์กรคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระวิเชียร สืหาบุตร. “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม : ศึกษากรณีพระธรรมมหาวิราณวัตร วัดไร่ขิง อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๗.

พระวุฒิกมล วุฒิกมล. “ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พระสมชัย อนุตตโร (ดาวศรี). “ศึกษาหลักมนุษยสัมพันธ์เชิงพุทธตามแนวทางของหลักธรรมเรื่องทิศหก ในพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระสามารถ อานนโท. “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม”. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

ธิดินัดดา จินาจันทร์. “กลวิธีการใช้ภาษาในการสร้างเรื่องชาดก : กรณีศึกษาจากสุวัณณสังขราช กุมารชาดก”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓.

มนตรี ธีรธรรมพิพัฒน์. “จริยธรรมกับภาวะผู้นำ : ศึกษาทัศนะของนักวิชาการรัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทยที่มีต่อผู้นำทางการเมือง.” **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๐.

สุชาติ โจมเสนาะ. “การศึกษาภาวะผู้นำที่ประกอบด้วยจริยธรรม : กรณีศึกษาชีวิตและผลงานของศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๕.

สุรพงษ์ จันลิ้ม. “ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมจากชาดก ตามที่ปรากฏในสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๔๔”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

เริงฤทธิ์ พลนามอินทร์. “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาตามแนวพุทธศาสนาในจังหวัดอุดรธานี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๐.

๒. ภาษาอังกฤษ :

Burdy J. Raymond. **Fundamental of Leadership Readings**. Massachusetts Addison : WesleyPublishing Co., ๑๙๗๒.

Gary Dessler. **Management : Principles and Practices for Tomorrow's Leaders**. ๓rd ed., New Jersey : Pearson Education, Inc., ๒๐๐๔.

F.E. Fiedler. **A Theory of Leadership Effectiveness**. New York : McGraw Hill Book, ๑๙๖๗.

Franklin Covey. **The Four Roles Leadership**. USA: Franklin Covey Co., Ltd., ๑๙๙๙.

Luis R. Gomez-Mejia and David B. Balkin. **Management**. New York : McGraw-Hill Book Company, ๒๐๐๒.

Kellerman, Barbara. **Leadership Multidisciplinary Perspectives**. New Jersey : PrenticeHall, Inc., ๑๙๕๔.

Normand L. Frigon, Sr. & Harry K. Jackson, Jr. **The Leader : Developing the Skills & Personal Qualities You Need to Lead Effectively**. New York : American Management Association, ๑๙๙๖.

Merrifield, Charles W. **Leadership in Voluntary Enterprise**. New York : Oceana Publications, Inc., ๑๙๖๑.

Paul R. Timm and Brent D. Peterson. **People at Work : Human Behavior in Organizations**, ๕th ed. New York : South-Western Publishing, ๒๐๐๐.

Stogdill Ralph M. **Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research**. NewYork : McGraw-Hill, ๑๙๗๔.

๓. บทสัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ พระเทพปริยัติ (สอาด ขนดีโก) ,รองเจ้าคณะจังหวัด เชียงใหม่, ๗ มีนาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระราชปริยัติเมธี (สมาน กิตติโสภโณ) รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่, ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูวินิจสุภาจาร, เจ้าคณะอำเภอแม่ฮ่องสอน, ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูโกศลธรรมวิชัย, เจ้าคณะอำเภอสันกำแพง, ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูโสภณธรรมานุวัตร,เจ้าคณะอำเภอสารภี, ๓ เมษายน ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระโพธิรังษี, เจ้าคณะอำเภอดอยสะเก็ด, ๗ เมษายน ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมรักษ์, เจ้าคณะอำเภอแมริม, ๒ เมษายน ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูกัลยาณวัตรสุนทร, เจ้าคณะอำเภอแม่แตง, ๓ เมษายน ๒๕๕๗.

- สัมภาษณ์ พระครูบุรียทารากนุรักษ์, เจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๕ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูกันตศีลานุยุต, เจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๙ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูวิมลธรรมานุศาสน์, เจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๑๑ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรคัมภีรธรรม, เจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูอาทรวิสุทธิคุณ, เจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๒ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูธรรมภิรมย์, คณะคณะอำเภอยะรัง, ๒๓ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูปัญญาธรรมคุณ, เจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูสุนทรธรรมานุโยค, เจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูสุนทรพรหมคุณ, เจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูวรญาณมงคล, เจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๗ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูสุจิตธรรมสาร, เจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูสุนทรวิภาค, เจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๙ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูญาณกิตติคุณ, เจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๓๐ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูศีลวัตรวิมล, เจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระราชสิงหพรหม, เจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูพิศาลธรรมวงศ์, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๓ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูบุญญาภิวัฒน์, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๕ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูโสภาสถิตวิบูลย์, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๕ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูปัญญาธิรุต, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๑๑ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูวิชิตปัญญาวิมล, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๑๑ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูสถิตธรรมภิรักษ์, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูโสภาสมงคลธรรม, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูรัตนธรรมพินิต, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๒ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูปัญญาวัชรารุส, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๒ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูสุนทรขันติรัตน์, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๓ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูสิริวิสุทธิกร, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๓ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูรัตนสุภาจาร, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๔ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระสุวรรณเมธี, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๖ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูสังวรสิทธิโชติ, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒๗ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูมงคลวิสุทธิ, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๓๐ เมษายน ๒๕๕๗.
- สัมภาษณ์ พระครูสุวัฒนธรรม, รองเจ้าคณะอำเภอยะรัง, ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูสุจิตบุญญารักษ์ , รองเจ้าคณะอำเภอสารภี ๓ เมษายน ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูปริยัติยานุศาสน์, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเชียงใหม่, ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

พระครูวิฑิตศาสนาทรร, รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเชียงใหม่, ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระราชกิตติสุนทร, รองเจ้าคณะอำเภอฝาง, ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูอดุลธรรมโสภิต, รองเจ้าคณะอำเภอฝาง, ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูโกศลธรรมวิชัย, รองเจ้าคณะอำเภอสันทราย ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูโสภาสวิหารกิจ,รองเจ้าคณะอำเภอสันทราย ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูปิยธรรมทัต, รองเจ้าคณะอำเภอสันกำแพง, ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูสุทธิเขมรัตน์, รองเจ้าคณะอำเภอสันกำแพง, ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูเขมาภิราม, รองเจ้าคณะอำเภอดอยสะเก็ด, ๗ เมษายน ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูมงคลศีลวงค์, รองเจ้าคณะอำเภอดอยสะเก็ด, ๗ เมษายน ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูวิธานธรรมโสภณ, เจ้าคณะอำเภอแม่เมาะ, ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระครูโสภาสมงคลธรรม, รองเจ้าคณะอำเภอแม่เมาะ, ๒๑ เมษายน ๒๕๕๗.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประวัติโดยสังเขป

พระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวันโณ) สิริอายุ ๘๑ พรรษา ๖๑
ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๗ เจ้าอาวาสวัดศรีโสดา พระอารามหลวง
ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

๑. สถานะเดิม

นามเดิมชื่อ สังวาลย์ ของฉั่น เกิดเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๑ เมษายน ๒๔๗๘ อยู่ที่บ้านเลขที่ ๑๗ หมู่ที่ ๑ ต.ชี้เหล็ก อ.แมริม จ.เชียงใหม่ โยมบิดา-มารดา ชื่อ นายพรหม และนางบุญ ของฉั่น

๒. ชีวิตในการการบรรพชาอุปสมบท

บรรพชาเป็นสามเณร เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๔๙๓ ณ วัดอุดมชัยราษฎร์ ต.ชี้เหล็ก อ.แมริม จ.เชียงใหม่ โดยมีเจ้าอธิการคุณ คุณวโร วัดสันคะยอม ต.ชี้เหล็ก เป็นพระอุปัชฌาย์ ตั้งใจศึกษาพระปริยัติธรรมอย่างมุ่งมั่น พ.ศ.๒๔๙๗ สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอกสำนักวัดรัตนาราม จ.เชียงใหม่ กระทั่งอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ จึงได้เข้าพิธีอุปสมบท เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๔๙๘ วัดสำเภา ต.ศรีภูมิ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ มีพระเทพสิทธิธารจารย์ วัดพระธาตุดอยสุเทพราช วรวิหาร จ.เชียงใหม่ เป็นพระอุปัชฌาย์

๓. การศึกษา

พ.ศ.๒๕๐๙ สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๖ ประโยค

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์และโบราณคดี มหาวิทยาลัยมคร ประเทศอินเดีย

๔. งานปกครองคณะสงฆ์

พ.ศ.๒๕๓๐ เป็นเจ้าอาวาสวัดศรีโสดา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

พ.ศ.๒๕๓๒ เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดสำเภา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

พ.ศ.๒๕๓๓ เป็นพระอุปัชฌาย์

พ.ศ.๒๕๓๔ เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดสวนดอก อ.เมือง จ.เชียงใหม่

พ.ศ.๒๕๓๗ เป็นเจ้าคณะอำเภอสันป่าตอง-แม่วาง จ.เชียงใหม่

พ.ศ.๒๕๓๙ เป็นหัวหน้าพระวินยาธิการจังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.๒๕๔๑ เป็นรองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.๒๕๔๖ เป็นรองเจ้าคณะภาค ๗

พ.ศ.๒๕๕๒ เป็นเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๗

๕. หน้าที่การงาน

พ.ศ.๒๕๑๑ เป็นครูสอนศีลธรรมวิชาพระ พุทธศาสนาโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร และเป็นครูสอนแผนกบาลี วัดเบญจมบพิตร

พ.ศ.๒๕๓๐ เป็นเจ้าสำนักศาสนศึกษาวัดศรีโสดา จ.เชียงใหม่ และเป็นกรรมการตรวจข้อสอบธรรมสนามหลวง

พ.ศ.๒๕๓๑ เป็นพระปริยัตินิเทศก์ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นรองคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

พ.ศ.๒๕๔๑ เป็นรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และเป็นผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง จ.เชียงใหม่

พ.ศ.๒๕๔๘ เป็นกรรมการที่ปรึกษาโครงการอบรมบาลีก่อนสอบคณะสงฆ์ ภาค ๔ ประจำปี ๒๕๔๘

๖. งานเผยแผ่

พ.ศ.๒๕๒๒ เป็นพระธรรมทูตสายต่างประเทศ ปฏิบัติศาสนกิจที่วัดวชิรธรรมประทีป นิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา

พ.ศ.๒๕๓๐ เป็นหัวหน้าศูนย์อบรมพระพุทธศาสนาพระภิกษุสามเณรชาวเขา มีภารกิจดูแลฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรชาวเขา ที่อยู่ประจำวัดศรีโสดา ปีละ ๓๐๐-๕๐๐รูป

พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นกรรมการศูนย์เผยแผ่ธรรม คณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.๒๕๔๒ เป็นผู้อำนวยการสำนักงานบริหารงานโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาค วัดศรีโสดา

๗. สมณศักดิ์

พ.ศ.๒๕๒๙ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระครูปลัดสุวัฒนพุทธคุณ ฐานานุกรมพระพุทธรังษี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

พ.ศ.๒๕๓๐ ได้รับพระราชทานแต่งตั้งสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ในราชทินนามที่ พระสุนทรพุทธิธาดา

พ.ศ.๒๕๔๑ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช ในราชทินนามที่ พระราชวิมลเมธี

พ.ศ.๒๕๕๐ ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ในราชทินนามที่ พระเทพโกศล

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่/เจ้าคณะอำเภอ-รองเจ้าคณะอำเภอ

(จำนวน ๕๘ รูป/ชุด)

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. ชื่อผู้รับการสัมภาษณ์.....
๒. วันเดือนปีที่สัมภาษณ์.....
๓. สถานที่ที่สัมภาษณ์.....
๔. อายุ.....ปี พรรษา.....
๕. ประสบการณ์การบริหารในตำแหน่ง.....ปี
๖. วุฒิการศึกษา
 ๑. ศาสนศึกษา (นักธรรม-บาลี).....
 ๒. สามัญศึกษา/ปริญญา.....

ตอนที่ ๒ หัวข้อสัมภาษณ์ “หลักธรรมทั่วไปบทบาทความเป็นผู้นำของพระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวงษ์โน)”

๑. การใช้หลักอริยปทัศย์ ๓ ในด้านการปกครอง
 - ท่านคิดว่า พระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวงษ์โน) ใช้หลักอริยปทัศย์ ๓ ในการปกครองคณะสงฆ์อย่างไร และมีผลอย่างไรต่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้
 - อัตตจริยปทัศย์ (ถือตนเองเป็นศูนย์กลางในการปกครอง)
 -
 -
 - โลกาจริยปทัศย์ (ถือคนส่วนใหญ่เป็นศูนย์กลางในการปกครอง)
 -
 -
 - ธัมมาจริยปทัศย์ (ถือความยุติธรรม ถือความถูกต้องเหตุผลเป็นศูนย์กลางในการปกครอง)
 -
 -
๒. การใช้หลักพระมหาวีร ๔ ในด้านการปกครอง
 - ท่านคิดว่า พระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวงษ์โน) ใช้หลักพระมหาวีร ๔ ในการปกครองคณะสงฆ์อย่างไร และมีผลอย่างไรต่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่
 -

๓. การใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ และการสาธารณูปการ
- ท่านคิดว่า พระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวณฺโณ) ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ อย่างไร ต่อการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๓.๑ ด้านการศึกษาสงเคราะห์

.....

.....

๓.๒ ด้านสาธารณสงเคราะห์

.....

.....

๓.๓ ด้านการสาธารณูปการ

.....

.....

- ท่านคิดว่า พระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวณฺโณ) ใช้หลักพละ ๕ อย่างไรต่อการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการศึกษา

.....

.....

๒. ด้านการเผยแผ่

.....

.....

ตอนที่ ๓ หัวข้อสัมภาษณ์ “หลักธรรมที่สนับสนุนบทบาทความเป็นผู้นำของพระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวณฺโณ)”

๑. การใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในด้านการปกครอง

- ท่านคิดว่า พระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวณฺโณ) ใช้หลักของสาราณียธรรม ๖ อย่างไรในการปกครอง

.....

.....

๒. การใช้หลักทศ ๖ ในด้านการปกครอง การศึกษาและการเผยแผ่

- ท่านคิดว่า พระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวณฺโณ) ใช้หลักทศ ๖ อย่างไร

.....

.....

- การศึกษา

.....

.....

- การเผยแพร่

.....

.....

๓. การใช้หลักอภิธานิธรรม ๗ ในด้านการปกครอง

- ท่านคิดว่า พระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวณฺโณ) ใช้หลักอภิธานิธรรม ๗ ในด้านการปกครองอย่างไร

.....

.....

๔. การใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแพร่และการสาธารณูปการ

- ท่านคิดว่า พระเทพโกศล (สังวาลย์ พรหมวณฺโณ) ใช้หลักสัปปุริสธรรม ๗ อย่างไร ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ด้านการปกครอง

.....

.....

- การศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์

.....

.....

- การเผยแพร่

.....

.....

- การสาธารณูปการ

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พระมหามงคลศีล ฉายา ปริยตติเมธี นามสกุล พยัคฆ์พิทักษ์กุล
เกิด	๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๒๗
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. ๒๕๔๕ สอบได้นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนคณะจังหวัด เชียงราย พ.ศ.๒๕๔๖ สอบได้เปรียญธรรมสามประโยค (ป.ธ.๓) สำนักเรียน คณะจังหวัดเชียงราย พ.ศ.๒๕๕๕ ปริญญาตรีศาสนศาสตร์บัณฑิต (ศน.บ.) คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชา การสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดควรคำม้า ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โทรศัพท์ ๐๘๗-๑๗๗๙๗๗๐